

Az „Egészség” című folyóirat (Egészségtani ismeretek terjesztésére s a közegészségügy érdekeinek előmozdítására, szerkesztő: Dr. Fodor József, kiadó: Országos Közegészségügyi Egyesület) 1887–1942 között megjelent példányait a közelmúltban az Országos Egészségfejlesztési Intézetnek ajándékozták. (A példányok tartalomjegyzéke az OEFI honlapján megtekinthető, betekintés személyes egyeztetés után lehetséges.) Folyóiratunk visszanyúl a múltba, s az akkori szemléletmód – a mai állásponttal párhuzamos – bemutatásával új cikksorozatot indít el. Időutazásra invitálunk mindenkit az 1800-as és 1900-as évekbe, és ezzel párhuzamosan bemutatjuk a témával kapcsolatos aktuális adatokat, álláspontokat is.

Amikor már nagy a baj – mentők Budapesten

Bilics Edit¹,
Solymosy József Bonifác főigazgató-helyettes¹

¹Országos Egészségfejlesztési Intézet

1887-ben megalakul a *Budapesti Önkéntes Mentős Egyesület* (BÖME), amelynek feladata gyors, szakszerű elsősegély nyújtása Budapest lakosainak. Megalakulásában fontos szerepet játszott *dr. Kresz Géza* V. kerületi tisztiorvos, aki nemcsak az egyesület, hanem egyben a szervezett mentés magyarországi megalapítója is.

A második világháborút követően a kormányzat a magyarországi mentőintézmények államosítása mellett döntött. 1948. május 10-én – a *Budapesti Önkéntes Mentőegyesület* és

a *Vármegyék és Városok Országos Mentő Egyesülete* összeolvadásával – megalakul Magyarország legnagyobb egészségügyi intézménye, az *Országos Mentőszolgálat* (OMSZ). A BÖME és az OMSZ székhelye egyaránt Budapest (Markó utca), ahol egyúttal a magyarországi mentéstörténelem és elsősegélynyújtás történetét bemutató *Kresz Géza Mentőmuzeum* is található.

(A cikkek eredeti nyelvezetét nem változtattuk meg.)

1887-ben megjelent közlemény a BÖME megalakulásáról

Önkéntes mentő-egyesület Budapesten. Nagy városokban, az élénkebb forgalom, a számos gyári s egyéb technikai vállalatok székhelyein, gyakrabban fordulnak elő balesetek. Ezek igen gyakran olyan természetűek, hogy gyorsan alkalmazott segítséssel könnyen elejét vehetjük a későbbi nagyobb veszedelemnek.

Minthogy a hatóság közegei nincsenek mindig s azonnal abban a helyzetben, hogy a szerencsétlenség színhelyén az első segélyt megadják, kívánatos, hogy a hatóság e téren a társadalom részéről támogatásban részesüljön.

Örömminkre szolgál jelenthetni, hogy Budapesten a közlelőbb mult napokban önkéntes mentő-egyesület alakult, mely feladatául tűzte ki, hogy első segélyt adjon s egyáltalában a mentésben részt vegyen balesetek alkalmával (utczákon, gyárakban, nyilvános épületekben, vasutakon), továbbá árvízveszély, mozgósítás és háború esetén Budapest főváros határán belül.

Az egyesület e célból a főváros egyes kerületeiben mentő állomásokat létesít, a melyeken orvosi és segéd személyzet áll rendelkezésre éjjel-nappal. E mentő állomásokon tartatnak készen az utczán hirtelen megbetegültek s sebesültek számára való szállító kosarak és kocsik, valamint a szükséges kötőszerek, sebészeti eszközök és orvosságok.

Az egyesületnek alapító tagja, ki egyszer mindenkorra 200 frtot, pártoló tagja, a ki egyszer mindenkorra 50 frtot adományoz, éves fizető tagjai, kik évi 3 frtot fizetnek. Vannak még működő és tiszteletbeli tagjai is.

Kívánatosnak tartjuk, hogy az első segélynyújtás s egyáltalában a mentés intézménye a vidéken, különösen vidéki főbb városainkban is elterjedjen s gyökeret verjen. A vörös kereszt-egyesület, melynek a vidéki főbb városokban virágzó fiókjai vannak, volna leginkább hivatva a humanizmus ezen ügyének felkarolására, a mely eredetileg kitűzött nemes céljával – a háborúban való segélynyújtással – igen szépen megegyezik.¹

I. táblázat

Az 1887-es és 2010-es budapesti kivonulási adatok összehasonlítása

Adatok	BÖME/1887. (esetszám)	OMSZ/2010. (esetszám)
Esetfeladatok:		
• rögtöni roszullétnél	17	3219
• sebzésnél és sérülésnél	33	2214
• elmezavarodottaknak	2	850
• öngyilkosságnál és öngyilkossági kísérletnél	4	43
• váratlan halálnál	2	194
• súlyos betegek szállításánál	6	3524
Esetek száma összesen:	64	10044

1887-ben megjelent közlemény a BÖME működésének első hónapjáról

A budapesti önkéntes mentőegyesület f. é. május 10-től 31-ig 66 esetben nyújtott segítséget. Még pedig rögtöni roszullétnél 17 esetben; sebzés és sérülésnél 33 esetben; elmezavarodottaknak 2 esetben, öngyilkosságnál és öngyilkossági kísérletnél 4 esetben; váratlan halálnál 2 esetben, súlyos betegek szállításánál 6 esetben.

Az egyesület helyiségében 15 ellenőrző orvos 21-szer tartott inspektiót. A 300 működő tag (orvosnövendékek) közül 84 teljesített őrszolgálatot és ugyanannyi tartaléki szolgálatot.

Ezek az adatok eléggé tanúsítják az egyesület szükséges voltát és hasznos működését, valamint az egyesületi tagoknak áldozatra kész buzgóságát.²

Az Országos Mentőszolgálat feladatai ma: ki és mikor hívhat mentőt?

Állampolgárságtól és egészségbiztosítási jogviszonytól függetlenül a Magyar Köztársaság területén bárki hívhat mentőt:

- ha életveszély, vagy annak gyanúja áll fenn (eszméletlen állapot, bármilyen eredetű súlyos vérzés, stb.);
- baleset, sérülés, bármilyen eredetű mérgezés esetén;
- megindult szülés, illetve fennálló terhesség alatt bekövetkező rendellenesség miatt;
- ha erős fájdalom, vagy más riasztó panasz, illetve tünet észlelhető (pl. fulladásérzés, nehézlégzés, végtagbénulás, stb.);
- ha olyan magatartászavart észlelünk, amelynek során a beteg saját maga, vagy mások életét veszélyezteti.³

Ezek a kritériumok lényegében megegyeznek az 1887-ben megfogalmazottakkal.

Az 1887-es és 2010-es budapesti kivonulási adatok összehasonlítása

Az 1887-es és a 2010-es adatok közötti eltérés szembetűnő. Budapest lakossága 4,5-szeresére, az ellátott esetek száma 157-szeresére nőtt. Így az elmúlt 123 év alatt – mennyiségi elemzés alapján – a mentők kapacitása 35-szörösére emelkedett, s

ez az adat nem tükrözi a minőségi változásokat. (I. táblázat)

A minőségi változás „felhasználói” és „szolgáltatói” oldalról is sokrétű:

- A közlekedés fejlődése (a 2010-es esetfeladatokból 294 közlekedési balesetkből származik, s nemcsak a balesetek számának növekedése, hanem a mentők kivonulási gyorsasága és hatékonysága szempontjából is érdekes).
- A kommunikációs hálózat fejlődése (nem biztos, hogy kevesebb volt a beteg, csak éppen nem tudtak segítséget hívni, ami napjainkban elképzelhetetlen).
- Az orvostudomány fejlődése és az orvosi ellátás elérhetőségének köztudatba való beépülése.

Az élet minden területére elmondható, hogy gyorsul, fejlődik, s ez mind a betegek, mind a „mentettek” számát növeli.

Ha 1887-ben beigazolódtott, milyen nagy szükség van a Mentő Egyesület munkájára Budapesten, akkor ez a megállapítás 2010-ben 35-szörösen is megerősíthető.

Az V. kerületi Markó utcai Központi Mentőállomás tavaly nyáron ünnepelte fennállásának 120. évfordulóját. Minden budapesti lakos nevében ezúton fejezzük ki köszönetünket, s kívánunk boldog születésnapot!

IRODALOM

1. *Egészség*, 1887. május 1., I. évfolyam, 1. és 2. füzet. Rövid közlések
 2. *Egészség*, 1887. július 1., I. évfolyam, 3. füzet. Rövid közlések
 3. www.mentok.hu
 4. 2010. május 10. és 31. közötti mentési adatok (Országos Mentőszolgálat)
- Halálzási adatok (1887) – *Egészség*, 1887. július 1., I. évfolyam, 4. füzet. Rövid közlések
- Budapest lakossága (1887) – http://bfl.archivportal.hu/id-271/kozari_monika_budapest_bekeidokban.html
- Halálzási arány (2010) – http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_int004.html
- A képek forrása: www.mentok.hu (az Országos Mentőszolgálat engedélyével)